

בס"ד

בולעטין #9

וועד שומרי משמרת הברית

ארגון מוקדש לתיקון ברית מילה לפי ההלכה
באמצעים של בירור, חקירה ודרישה, התייעצות, הודעה, והצעה
חודש סיון תשנ"ה

אזהרות נחוצות למצוה הראשונה הנתונה לנו ממשה רבינו עליו השלום

שאלות ותשובות בעניני מילה

היות וישנם הרבה שאלות בעניני מילה, והמוהלים כהיום שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם, ועושים מה שעושים ומקלקלים כל כך והוא מעוות שאי אפשר לתקן רח"ל. על כן העתקנו השאלות האלו שידעו שזה לא דבר חדש ומובא כבר בהרבה פוסקים. והרבה אנשים כשרואים דבר מוזר כזה הולכים לרופאים והרופאים מוציאים מהם לערך של 10 עד 30 אלף דולר בחינם, ומקלקלים על ידי זה כל מצות מילה שאינו נעשה כהוגן וכו'. על כן ביררנו הענין הזה ומצאנו מוהל מומחה שהוא מוהל גדול באחד מההאפעטעלס הגדולים בארצות הברית, והרופאים הגדולים גם כן שואלים עצמו בענינים סבוכים מאוד. מספר הטלפון הוא: 853 718 0280

שאלה א'

באחד כשנולד הי' נקב השתן שלו סתום רק שהי' לו נקב מן הצד ומי רגליו שותתין דרך שם ועשו לו רפואה על פי רופאים וסתם הנקב הנ"ל ופתחו לו נקב בפי האמה כדרך כל הארץ

בשאלות ותשובות האלף לך שלמה
(חלק אבן העזר סימן כד)

מה ששאל באחד כשנולד הי' נקב השתן שלו סתום רק שהי' לו נקב מן הצד ומי רגליו שותתין דרך שם ועשו לו רפואה ע"פ רופאים וסתם הנקב הנ"ל ופתחו לו נקב בפי האמה כדרך כל הארץ. הנה היטב אשר דיבר כי אין זה כרות שפכה כיון דהוי בידי שמים גם כיון דאפשר בפתיחה הוי פסול שחזר להכשרו דכשר מיהו בזה יש לעיין אולי דוקא אם חזר מעצמו בלי רפואה או על ידי רפואה דביד כל אדם לעשות כן והוי מלאכת הדיוט זה נחשב חוזר להכשרו אבל מה דצריך רופאים

מומחים ואין ביד כל אדם לעשות כן י"ל דזה לא נחשב חוזר להכשרו כיון דאינו חוזר רק על ידי רופאים מיהו בנ"ד כשר מטעם הראשון. ומה דשאל דמדברי הב"ש אה"ע סימן ה' ס"ק ז' מוכח דרפואה עדיף זה לא קשיא די"ל חדא דהוא מיירי ברפואה דהוי בנקל לא על ידי מומחים גם י"ל דהתם מיירי דנפתח מעצמו וג"כ נעשה לו רפואה זה עדיף או דהתם לחוש שמא יהי' חוזר ונקרע זה עדיף רפואה אבל לעשותו זכר זה ודאי גרע רפואה והבן זה.

שאלה ב'

בשאלות ותשובות חתם סופר חלק ו – ליקוטים

סימן סד דיבור המתחיל כבר הקדמתי:

כבר הקדמתי להשיב על דבריו זה שבועו הרבה ומסתמא כבר הגיע לידי מכתב ההוא והן עתה באתי דאתא לידי מעשה עובדא הכי הוה ה"ה תלמידי הותיק מו"ה דוד אייבניץ נ"י נולד לו בן זכר ביום תענית אסתר ולהיות נראה חלוש קצת באיברים לא חשו למולו בזמנו ונתאחר הדבר כמו שבוע אחר זמנו וכשנתחזק אז באיבריו שהרגשו שהוא ראוי למול הלכו המוהלים לבודקו כנהוג והציצו בו וראו בהתינוק כמה שינויים שונים שהיתה העטרה ממש מגולה וכל הערלה מונחת על הגיד אחורי העטרה כעין כובע ושהי' הגיד מעוקם וכפוף למטה לצד הכיס ושלא הי' שום נקב השתן בראש הגווי' כ"א למטה סמוך לכיס הי' הגיד נקוב למוצא השתן וגם ראו בשעה שהשתין משם שהי' עושה כיפה ממש ונאספו אליו מוהלים המומחי' המצויי' וגם רופא אומן ישראלי שבכאן וגם הוא מוהל וכולם שפטו למוהלו כי לא יזיק לו המילה כלל ושלפי דעתם אחר הסיר עור הערלה ימצאו שם עור הפריעה כתיקנה בשגם שהגיד מתקשה כאחד הגידי' אלא שהוא מעוקם וכפוף והרופא הישראלי אמר לענין רפואת הילד להתפשט הגיד ולסתום נקב התחתון ולעשותו במקומו צריך לעשות כעין קנה של כסף חלול ודק ולנקוב עליון העטרה עד מקום נקב התחתון ועוד עמוק ממנו עד מקום הביצים יגיע הקנה באופן שהמי רגלי' יאחזו דרכם דרך הקנה ההוא ויצאו למעלה במקום הראוי ויהי' כך תחוב איזה שבועו' ובין כך יתרפא ויסתם הנקב שלמטה על ידי איזה משיחות ממיני מרקחת השרופי' וחמוצי' אלו דבריו. וגם אני הייתי באותו מעמד ומכל מקום אמרתי כיון שכבר עבר זמן המילה לא נמהר עד נשאל פי מומחה אחר היותר מפורסם ונשמע מה בפיו גם הוא שלא יבוא היזק ח"ו עדי המילה וכן עשו והביאו מעיר סמוכה רופא אינו נימול לכאן וגם שם הייתי ודברתי עמו והצעתי לפניו כל חלקי הסותר האפשרי להסתפק לפי ידיעתי קצת ברפואות וניתוח ומכל מקום לא זז הרופא המומחה מכל דבריהם הנ"ל ואמר למולו תחילה ואחר שיתרפא יעשה הוא בעצמו להילד שביל של מי רגלי' על ידי קנה של כסף כנ"ל ושזה פשוט לו שאין כאן חשש של סכנה כלל ושיתרפא וכן נעשה מעשה ע"פ הרופאי' והמוהלי' וע"פ הסכמתי ונימול בעי"ט הראשון של פסח העבר ומיד אחר הסרת הערלה הנ"ל מצאו עור הפריעה ופרעוהו ונתגלה העטרה כדרך כל אדם אלא שאינו נקוב למעלה ותלי"ת כבר נתרפא ממחץ המילה והילד בריא אולם ה' ישמרהו ויחיהו. ואז נדברנו מענין דין כרות שפכה והי' פשוט לי יותר מביעא בכותחא שמצד הנקב שלמטה אין כאן שום ספק לאיסור שהרי בודאי נולד כך ממעי אמו שהרי אין לו שום נקב אחר להוצאת השתן כ"א זה אם כן מסתמא כך נברא אלא שלא הרגשו בו כשם שלא הרגישו בחסרון הנקב העליון ואם כן ה"ל בידי שמים דיש לו רפואה וכשר כמבואר בסוגי' דיבמות ע"ה ע"ב ובכל הפוסקים דבעי' דומי' דממזר וליכא.

אך מה שאני חוץ כיון שנסתמו שבילי הגיד והוא וידוע דשבילי הזרע אינה שביל של מי רגלים כי שני שבילי הזרע יוצאי' מצדדי' משני ביצים של ימין ושמאל ומתאחדי' למעלה ושביל של מי רגלי' הוא בפ"ע וכן אחז"ל בבכורות בבכורות מ"ד ע"ב ת"ר ב' נקבי' יש באדם א' מוציא שתן וא' מוציא שכבת זרע וכו' ואם כן כיון ששבילי הגיד ההוא סתומים והרופאי' ימציאו לו שביל למי רגלים מכל מקום מי ימציא לו שביל א' לשכבת זרע ואם יאמרו שיהי' שביל משמש לשניהם אם כן אינו יורה תו כחץ ויהי' עקר ולא אוכל להאמין שיהי' אפשר להם לעשות שביל רחב ומחיצה מפסקת ויהי' א' משמש לשתן וא' לשכבת זרע כאשר חברו היוצא מתחילה וגם קשה לי להאמין להם אם יאמרו ששבילי הזרע לא נסתמו מעיקרא רק שביל של מי רגלים שהרי לא הי' עיניהם וידיהם שם בפנים ונשאתי ונתתי עם הרופאים בענין והי' דבריהם ותשובתם כחלום בלא פתרון ומרבי' הבל וגוזמו' כדרכם ואמרתי אני עם לבי עוד חזון למועד אחר שיעשו מעשיהם בקנה של כסף הנ"ל אולי אוכל להכיר בו או יברכו יבררו דבריהם אז לפני ביותר ברור ואז נדון עליו כל זה שפטי ברעיוני ולא עלה בלבי שום ספק בזה.

והן עתה בעי"ט האחרון של פסח העבר בא אלי איש א' ובידו מגלה עפה העתק מכתב פנקס מוהל א' בק"ק צעהלים סמוכה לכאן ושם נאמר וזה לשונו אות באות.

מעשה אירע לי אצל הילד של כ' שמעון ב"ה מרדכי הרש שנולד מהול והראה לי אותו הילד ובאותו הפעם הי' מקלח ממנו מי השתן וראיתי שהשתן לא יצא מנקב הטבעי רק למעל' מן הכיס יצא השתן ובחנתי במחט עד היכן מגיע נקב הטבעי

והי' סתום עד שלא הי' ניכר ממש למעלה מהעטרה איה מקום הנקב ושלחתי אחר הרב אב"ד דקהלתינו מו"ה יואב נ"י לא יכבה לא"י והי' משתומם על המקרה הזה בא"ד באה המילדת ואמרה שהיא עשתה זאת בשעת לידה במספרים והרב נ"י השיב לי להאמין לטענות המילדות לולא זאת מאה רבנים לא יוכלו להתיר אותו הולד לבוא בקהל כי כרות שפכה הוא ממעי אמו ועוד אמר לי המתני לי עד אחר ל' יום. ואחר זאת ימים לא כבירים הייתי בק"ק פ"ק אצל הרב הגאון אב"ד מו"ה דוד דייטש נ"י וספרתי לו את המעשה אשר נעשה והודה ואמר יפה קיימת את דברי יואב שר הצבא וא"ל שמעשה כזאת הי' בפראג בהיותו שם בישיבה והרב הגאון דק"ק פראג הורה הלכה למעשה שלא למול אותו הולד כי לא יכול לחיות יותר מג' חדשים וכמו כן עשאו ואחר כך ספרתי את המעש' מפראג להרב מו"ה יואב בשם הגאון מו"ה דוד וציוה כ"כ להמתין לו עד כלות ג' חדשים וכשהי' בן ט' שבועות מת אותו הולד עכ"ל העתק כתב המוהל מצעהלים.

הנה מיתת הילד מצעהלים לא נפלאה ולא רחוקה כי הי' ראוי למות אם מפאת דברת ת"ח ה"ה ידידי פר"מ והרב הגאון מו"ה יואב אשר שפטוהו לבן מות והוה כשגגה היוצא מהשליט ולא נפיש זכותי' דההוא ינוקא ואבותיו מזכותי' דמר שמואל וינוקי' דשכיבא על דברת רב פנחס אחוהי' במ"ק י"ח ע"א ואם מפאת דברת הרבה בני אדם שדברו בו ונשאו ונתנו בו מזרת בלבנה להמית ולא להחיות וכמבואר גם שם דברית כרותה לשפתים וחז"ל הזהירונו פ"ק דכתובות ח' ע"ב וכבר רבים שתו לימא וכו' ולהיות כי נ"ל דכל הדברי' והחזיון הזה אינו נוגע כלל להילד הזה שבכאן כי לפי עדות הכתב הנ"ל אמרה המילדת שהיא עשתה כן במספרי' ועל זה העיד פר"מ מפי רבן הגאון צ"ל עדותו הנ"ל והיינו דוקא בכיוצא בזה בשנעשה על ידי אדם דכאיב לי' טובא מה שאם כן האי שנולד מעיקרא כך חי' יחי' דחלוק זה מצינו בטריפות הרבה כמבואר. וגם צייתי להאישי מביא הכתב שלא ידבר מזה כלל ולאחזת מרעי שהראיתי כ' העתק הנ"ל צייתי שלא להוציא מפייהם ולא להרהר שום דבר רע על הילד שבכאן ואנו מקווי' ומיחלי' לחסדי ה' ישמרהו ויחי' ואבותיו יגדלוהו לתורה ולחופה ומע"ט - ואחרי כל זאת אראה לשפוט בענין הכתב הנ"ל הבא מק"ק צעהלים כי כבר אנו מוזהרי' מפי ספרים וסופרי' שלא להאמין לעדותן של אנשים המעידי' מפייהם של חכמים כי אינם מדקדקי' בדבריהם ומהפכלי' דברי אלקים חיים. כי לפע"ד עלה כלו קמשונים כסו פניו חרולים הרבה בתחילת מ"ש בשם הרב הגאון מו"ה יואב בעה"מ שערי בינה להאמין למילדת כי לולי כן יהי' אסור בקהל משום שיהי' כרות שפכה ממעי אמו זה הוא דבר שאי אפשר לסבול והוא היפך מש"ס ופוסקים דממעי אמו כשר וכן הוא בשלחן ערוך אבן עזר סימן ה' סעי' י' ומבואר שם דבכעין עובדא דידן כשר בין לרש"י ובין לרמב"ם והמהפך בזה אינו אלא מן המתמיהי' וא"א לי להגיה בכתב ההעתק שלא יאמין למילדות שעשתה במספרי' אלא נאמר שנולד כך כדי להתירו בקהל משום סיום דבריו שסיים כי כרות שפכה הוא ממעי אמו יעיין בלשון הכתב ויראה כי א"א להגיה. תו צריך לעיין דאם הוא ספק כרות שפכה הפסול בקהל איך האמין לעדות המילדות דעדות זו החוש מכחישו שהרי נולד בלי נקב הטבעי ומסתמא המציא הטבע נקב במקום אחר ואם יאמר שלא הי' נקב כלל וקרה מקרה למילדות שעל ידי מספרי' נעשה נקב הזה ונתרמי במקום הראוי ונכון לשתן זה הוא א' מנסים נסתרי' שאינו נופל במקרה והזדמן כ"א ברצות ה' והכא מ"ט עביד רחמנא ניסא לשקרא שהרי סופו למות אחר ט' שבועות ואם תאמרנה המילדת שעשתה כן בכוונה שהרגשה בשעת לידה שאין לו נקב במקום הראוי ועשתה את זה אתמהה מ"ט לא עשתה במקום הראוי ומדוע לא הזכירה זה החדוש לאמור להנשים העומדות ראו דבר תימה בתינוק הזה וראו נמי חכמתי שאני עושה לו נקב במקום אחר ועוד אם עשת' כן במספרי' במקום מסוכן סמוך לכיס שידוע שיש לחוש לשחפת וקאלט"ן בראנ"ד כידוע הי' לה לעשות לו תחבושת ומשיחות להעלות גלד סביב הנקב ושפה לו באופן שיהי' נקב פתוח לעולם למי רגלים ע"כ אין ממש בעדותה כלל והרי זה כעדות הקצבי' שכ' רשב"א בתשו' סימן שפ"ג שאומרי' ניקב הדקי' הוא כן בטבע הבריאה יעי' שם והביאו ב"י בקוצר סימן מ"ו ויותר הי' ראוי לומר שנולד סתום ואטום בלי שום נקב כלל ובאמת הי' התינוק עצור איזה ימי' מלהשתין והמי רגלים נקווי' אחת לאחת בשביל הסמוך לכיס ומחמת חמיצותם שרפו שם ונעשה שם זה הנקב ואם כן ה"ל כניקב מחמת חולי ונפלין ברברבתא בפלוגתת הרמב"ם ורש"י הנ"ל אבל להאמין לחי' אין לנו.

ואף על גב דחי' נאמנת לענין יוחסימן כמבואר פ' עשרה יוחסימן ע"ג ע"ב בקידושין ובשלחן ערוך אבן עזר סימן ד' סל"ה מכל מקום לא גריעי כל הספיקות הנ"ל בקריאת ערעור דחד דנפקא לי' מחזקת רוב כשר בקהל ואתרע חזקתי' ומה"ת להאמין במה שאין הדעת סובל וכל זה במילדת ישראל' דאל"ה לא צריכי' לכל זה דבלא"ה נמי אינה נאמנת כלל כמבואר בההוא דשל ערלה ושל עזקה ביבמות קכ"ב ע"א ועבש"ך י"ד סימן קכ"ז סק"כ בסופו.

ועתה אשוב אתפלא על עדותו של פר"מ ידידי הגאון נ"י וחזי מאן גברא רבא קאמסהיד בשם רבן של ישראל צ"ל אשר קבלתו נקבל בהכנעה ואהבה רבה ואם כוונת הגאון צ"ל הי' שלא ימולוהו כ"א ימולוהו אזי מקובל הוא מפי רופאי' מומחי' שלא יחי' עם צירוף מכת הנקב שסמוך לכיס ובודאי שיש לחוש לזה ואעפ"י שהרופאי' אינם חשים לזה יש לחוש לאותם הרופאי' להקל בנפשות שלא למולו דאף על גב דנימא שאין מן ההכרח שימות דאפשר דבררי' לי' סמא וחיי מכל מקום מי

כניסנו לתגר הזה ועוד האיכא גופא דלא מקבל סמא כבנדה ל' ע"ב אלא דלפ"ז הבל יפצה פה הכותב בעדותו שמת הילד בן ט' שבועות ומה ענינו לכאן הלא התם לא מלוהו כלל ומת מיתה טבעי'.

ואם אמנם הי' כוונת הגאון זצ"ל שעכ"פ לא יחי' מי שנולד כן ולפ"ז צריכי' לדחוק במשחז"ל פראד"מ = פרק ר' אליעזר דמילה = שבת קל"ד ע"א ההוא ינוקא דלא ידע מפקתי' פירש"י שלא ניכר בו נקב בית הרעי וכו' יעויי' שם צ"ל היינו דוקא נקב פי הטבעת אבל נקב הגיד כאיב ל' טפי או אפשר שאני הכא שמצורף לזה גם הנקב שסמוך לכיס דאין לומר משום ההוא נקב שסמוך לחוד לא יחי' דאם כן קטלתי' לכל כרות שפכה אע"כ משום צירוף שניהם כצ"ל.

והנה אי הי' אומר כן אפי' בבהמה היינו תמהים וכי להוסיף על הטריפות יש ובאבר שאין בו שום טריפות ובשגם קיימא לן זמן טריפה יב"ח = י"ב חודש = חוץ מן הנפולה שזמנה מעל"ע = מעת לעת = ואיך ניתן זמן ג' חדשים יעויי' בחולין נ"ז ע"ב פלוגתת רבי ורבנן גם כי באדם דאית ל' מזלא וצ"ל דה"ל כמסוכן וגוסס ונתנו לו רופאי' של הגאון זצ"ל זמן ג' חדשים מכל מקום יהי' איך שיהי' לא ידעתי טעם שלא למולו אם יאמרו הבקיא' שהמילה לא תוסיף חולשא בהטריפות או בהחולשא ההיא ולדעתי גם בטריפה שייך במ"ע = במצות עשה = של ביום השמיני ימול כמו כשר גמור והנה גבי פדיון אמרי' בב"ק י"א ע"ב אך למעוטי נטרף בתוך שלשים והתם הוא דמיעטי' רחמנא אבל היכי דליכא מיעוטא הרי הוא ככל אדם אף ע"ג דיש קצת לדחות ולומר אדרבא התם הא דכתיב רחמנא פדה תפדה לרבות גוסס ומסוכן וה"א לרבות גוסס ומסוכן וכן מפורש שם בנימוקי טריפה ואייתר פדה תפדה לרבות גוסס ומסוכן וכן מפורש שם בנימוקי יוסף ואם כן י"ל במילה אפי' גוסס ומסוכן נמי לאו בר מילה הוא מכל מקום לא נ"ל לחלק בהכי מדשתיק בש"ס מיני' וההוא גברא דס"פ הקומץ דאיתלד ל' ינוקא בתרי רישי ושאיל בבי מדרשא כמה יתן לכהן מדוע לא נסתפק לו במלתו הרי הוא טריפה מחמת יתרת ודחוק לומר דפשוט לו דטריפה אינו בר מילה ועמ"ש הש"ך י"ד סימן ש"ה סקי"ב בשם תשו' מהרא"ן חיים ז"ל וק"ל אע"כ בבכור הא דצריך פדה תפדה לרבות גוסס משום דהוה סד"א דלא שוה מידי כמו בעירוכי' בערכין ביוצא ליהרג ועמ"ש ביש"ש פ"ק דב"ק סימן ל' ואיהו פליג על נימוקי יוסף הנ"ל וע"ש אבל במילה אין שום סברא לחלק ובתנאי שיעידו רופאי' מומחה שלא מקרב מיתתו על ידי המילה דזה פשוט דלא גרע מכאיב ל' עינא ריש פ' הערל אבל זולת זה לא ידעתי מדוע להחמיץ המצוה ומכ"ש בנולד כך דבלא"ה איכא כמה גדולי ראשונים דאפי' בבכור לא אמעט אלא בנטרף ולא בנולד כך כמ"ש הרב המאירי הובא בשיטה מקובצת לב"ק י"א ע"ב שם ולמה נפסיד הילד הזה מלהיות מוכתר בברית קודש בחיי' חיותו עד לא ימות ויוסר ערלתו על קברו ואינו דומה קולטתו הקדושה מחיים לקולטתו אחר מותו ומכ"ש שאין כאן דם ברית אחר מיתה.

ועוד הנני יוסיף להפליא על דברת הגאון זצ"ל מ"ט לא טיהר האם מטומאת לידה לא מיבעי' לשיטת רש"י ותוס' דנדה כ"ג ע"ב דיבור המתחיל אמר רבא דכל טריפה שאינו חי אין אמו טמאה לידה ואפי' ושטו נקוב ולדעת הרב"י סימן קצ"ד גם הרמב"ם סובר כן אם כן פשיטא דה"נ שאינו יכול לחיות אין אמו טמאה אלא אפי' לשיטת הרמב"ן ורשב"א שם דס"ל דוקא גוף או ושטו אטום הא דלא חזי' לבריית נשמה מעיקרא הא דאין אמו טמאה לידה אבל שארי טריפות לא דשפיר מקרי ראוי' לבריית נשמה הואיל וראוי' לחיות מעט פחות מיב"ח כן הוא לשון רשב"א בתה"א בית ז' שער ו' דף קפ"ה עמוד ד' ודבריהם נראין עיקר בש"ס דבחידושויו שם הקשה מ"ש טריפה מהמפלת נפל דאמו טמאה לידה ואת"ל נפל הי' מעיקרא ראוי' לבריית נשמה ואחר כך נעשה נפל אם כן דלמא בטריפה נמי דלמא אחר כך נעשה טריפה ועוד קשה לי אהא דאמרי' התם כל שניטל מן החי וימות אין אמו טמאה לידה אי ס"ד הפי' כרש"י ותוס' וסיעתם דכל שהוא טריפה אין אמו טמאה לידה מאי ארי' כל שניטל מן החי הא בנברא כך איירי וכל שניטל פסול אין פסול בנברא כך להרמב"ם פ"ח משחיטה הל' כ"ד והורה בשלחן ערוך יו"ד סימן נ' ס"ב וכה"ג הקשה פר"ח בי"ד סימן כ"ט סק"ה מהך דכמה חסרון בשדרה כדי שניטל מן החי וימות אלא דהתם לפע"ד לק"מ דלא נתכוון הרמב"ם לומר דחסר הוא שנברא כך דוקא אלא כל ענין וענין שאנו דנין עליו אם נכנס כך לאותו הענין נקרא חסר ואם אחר שכבר נכנס לזה הענין ניטל ממנו נקרא ניטל וע"כ כשאנו באים לדון לענין טריפות אנו מניחי' כלל כל שנברא כך נקרא חסר והניטל אחר כך נקרא ניטל אמנם כשאנו דנים על עניני טומאת אהל המתחילי' אחר מיתה ע"כ כשנחסר רגע קודם מותו אף על גב דלענין טריפות הוא בסוג ניטל מכל מקום לענין טומאת נקרא חסר שהרי מת כך בחסרון ההוא וע"כ בדקדוק גדול בא לשון המשנה כמה חסרון בשדרה לענין טומאה כדי שניטל מן החי לענין טריפות דשם בעי' ניטל דהרמב"ם מנה שדרה בסוג ניטל וכמ"ש שנתקשה גם בזה פר"ח והא"ש דכל שניטל ממנו ב' חוליי' אחר שנברא הוה טריפה ולכשימות נקרא חסר וק"ל מכל מקום הכא קשה טובא דקאמר כל שניטל מן החי אע"כ כרמב"ן ורשב"א דאפי' טריפה אמו טמאה לידה והך כל שניטל סימנא בעלמא יהיב כל שגופו אטום כל כך מתחילת בריאתו שאלו הי' נוטלי' כל כך מהחי הי' מת אין אמו טמאה לידה ולעולם שארי טריפות לא ודאמרי' בש"ס טריפה חי' איכא בניי' ר"ל מדמפרשי דברי בריתא דרבי דינטל מן החי וימות בארכובה ש"מ בעלמא טריפה אינה חיי זהו שיטת רשב"א ורמב"ן.

והנה מריש הוה קא קשי' לי גם על דבריהם דאם כן דפלוגתת ר' ינאי ור' זכאי לפרושי דברי רבי קאי שאמר כדי שינטל מן החי וימות במאי פליגי פשיטא דרבי ס"ל טריפה אינה חי' כמבואר בפא"ט =בפרק אלו טריפות= חולין נ"ז ע"ב דס"ל לרבי סימן לטריפה שלשים יום וי"ל ולחלק בין טריפות דבהמה דסימן שלשים יום משאם כן באדם דאפי' למאן דלית לי' אדם דאית לי' מזלא שאני מכל מקום בטריפת הירך שאני דבהמה נשענת על יריכה טפי וכמ"ש רש"י ורשב"א ור"ן בחולין נ"ז ע"א בעוף וכ"ש באדם היושב על מטתו וכן צ"ל בדעת הרמב"ם דפסק עד טבורו כר' יוחנן אעפ"י שהוא פסק ניטל ירך וחלל שלו ניכר נבילה בהלכות שחיטה וברפ"ב דאבות הטומאה ועוד לא יהי' אלא טריפה הא ס"ל טריפה אינו חי אלא ע"כ באדם לא הוה נטילת הירך אפי' טריפה וראי' ברורה לדברי בספ"א מטומאת המת לא מנה ירך שניטל לטמא באהל אע"כ כנ"ל ואחר כך הא דאמר הש"ס דפליגי בטריפה חי' היינו בטריפות כי האי דירך ובאדם דוקא. אח"כ מצאתי בשאלות פ' אמור כדברי ונהנתי ועמ"ש תוס' עירובין כ' ע"א דיבור המתחיל לאתוי' וכו' וא"ש שיטת רמב"ן ורשב"א לומר דטומאת לידה לא תלי' בטריפות מכל מקום הכא שגידו נולד אטום ובודאי כך נוצר ואי ס"ד שאינו יכול לחיות ה"ל אינו ראוי לברי' נשמה ואין אמו טמאה לידה לא תלי' בטריפות מכל מקום הכא שגידו נולד אטום ובודאי כך נוצר לדחוק דפשיט להו שלא ימולנו עד שיתרפא ויהי' ככל אדם ובין כך ימות ולא הוצרכו להודיע זה אבל לענין טומאת לידה הי' לנו להודיענו חדוש זה אף על גב דליתא להאי כללא פשוטו וצריכי' אנו למודעא רבא מה יאמר מר ידידי הגפר"מ בכל זה ישיבני דבר ולא חצי דבר כי לפע"ד אם יארע לי עוד כזה ויהי' ראוי למולו בזמנו אזי אצוה למולו אפי' בשבת אם לא יעמידני על הברור בזה מה שמועה שמע מרבו הגאון זצ"ל ה' ברב חסדיו יורנו מדרכיו ויחיינו ויקיימו לתורתנו ועבודתו כל הימים וכה יהי' גם משפט הנער היולד הכ"ד החותם באהבה רבה. פה ק"ק מ"ד יום ב' י"א למב"י תקס"ג לפ"ק. משה"ק סופר מפפד"מ.

שאלה ג'

שאלות ותשובות רב פעלים חלק ג - אה"ע סימן יב דיבור המתחיל בדבר השאלה

בדבר השאלה המובאה בספר שואל ומשיב תליתאה ח"א סימן ר"ו. ראיתי בספר שואל ומשיב תליתאה שנזדמן לידי לפי שעה בח"א סימן ר"ו מה שהשיב לחכם אחד ע"ד שאלתו באברך אחד שדר שתי שנים עם אשתו כדרך כל הארץ, ואין לו שום ולד, וזה איזה שבועות בדק את עצמו וראה הנקב של פי האמה היינו נקב השתן הוא למטה אצל העטרה ומיום הולדו הוא כך, לא היה לו שום חולי רק מיום הולדו יש לו הנקב הזה למטה הרבה מפי האמה במקום שיתחברו האמה והעטרה יחד, עכ"ל השאלה אשר הובאה שם, ופלפל קצת בענין הכשר שלו וסו"ד כתב וזה לשונו, מכל מקום הא גם יש ספק אי על ידי חולי חשוב בידי שמים, ואם כן עכ"פ ס"ס =ספק ספיקא= איכא וע"כ לדינא יש להכשיר ובלבד שיתבררו הדברים עכ"ל ע"ש.

ונראה כי אין צורך לפלפל בזה להכשירו, כי הנה פה עירינו בגדא'ד יע"א ימצאו הרבה בני אדם בכך דנקב השתן שלהם הוא למטה במקום שיתחברו האמה והעטרה ביחד, והמוהל מרגיש בהם ורואה אותם משעת המילה וכולם בריאים ומולידים בנים, וימצאו בני אדם שהם ובניהם יש להם כך, ואמר לי אחי שהוא המוהל הגדול שבעירנו, אשר שלשה רבעי הנולדים הוא מל אותם, שימצא בשנה קרוב למאה וחמשים ילדים שהם כך, ויש אחד שיש לו בן פורת יוסף כמה ילדים וכולם ברייתם כך, ואומר שהוא מרגיש בהם מעת המילה, על כן זה הענין הוא ברור שאין בו שום מיחוש, ואין צריך לכל הדברים שכתב בשואל ומשיב הנז', ותמהני איך מצאו דבר זה חידוש בערי אשכנז, וכאן הוא דבר המצוי הרבה, ויתכן שיש מזה הרבה שם, ואין שמים לב להרגיש בכך, וכאשר נזדמן פה עירינו איש אחד שהיתה בריתו בכך, ונשא אשה ואחר שנה היה קטטה ומריבה בינו לבין אשתו ותגלה אשתו דבר זה לקרוביה שיש לבעלה כך באמתו וקמו לערער עליו בב"ד, והיה דבר זה לחידוש גדול בעיני הדיינים, בעיני עמא דארעא ויטענו קרוביה שזה ודאי לא יוליד מחמת שיש לו שינוי זה, וכאשר הגיע הדבר לאזנינו אמרנו אין בזה מיחוש והוא יוליד כשאר בני אדם, ועשו שלום ביניהם ותכף אחר השלום נתעברה אשתו והיה זה שלום, והשי"ת יאיר עינינו באור תורתו אמן כן יהי רצון.

שאלה ד':

שאלות ותשובות חלקת יעקב אה"ע סימן כח דיבור המתחיל (ג) :

נחזור לענינינו דאם חיתוך הערלה יגרום שלא יוכלו הרופאים לרפאותו וישאר אינו מוליד דנדחה המילה וכאמור - אכן דא עקא בנידון דידן, מי הוא זה המתיר להרופאים לעשות להילד נתוח כזה - ובעיני זה שאלה חמורה הנוגע לענין פצוע דקה

וכ"ש שאסור לבא בקהל, וענקי הרבנים שבכל דור ודור היו מתייגעים בשאלות החמורות כאלו ומבוכה גדולה בין הפוסקים בזה. דהא הילד אם ישאר כמו שהוא כעת עם נקב השתן שלא במקומו רק לצד הכיס פשיטא דמותר לבא בקהל ואף שאינו מוליד כיון שהוא בידי שמים, אבל כשיעשו לו הרופאים נתוח בידי אדם ונאמנות הרופאים אצלנו רק בגדר ספק וכמבואר כמה פעמים בהפוסקים, בשלמא אם נדע לבטח אשר יתרפא מזה אם כן זהו הדין דמבואר ביבמות ע"ו ונפסק בפוסקים נסתם כשר זה פסול שחוזר להכשרו והרי לן גמרא ערוכה יבמות ע"ה ההוא עובדא דהוה במתא מחסיא שפייא מר בר ר' אשי ואכשרי' ולשיטת רש"י וסייעתי' דהוה כמרזב וס"ל כר' הונא דפסול ועשאו כקולמוס ואכשרי' הרי לן דאף בנחתך דאם נתרפא אחר כך על ידי חתיכת הרופא דכשר וכן משמע להדי' בשאלות תצא קנ"ב משום דהאי גברא מעיקרא כשר הי' עי"ש (ועי' באור שמח ביאור נחמד בפרק ט"ז לאיס"ב בשיטת הרמב"ם דהלכה כרבינא דאף כמרזב כשרה משום האי טעמא כיון דשפייא כקולמוס ואכשרי' פי' להוליד וכיון שעל ידי זה יוליד תו כשר אף אם לא נחתך וזה טעמי' דרבינא דמכשר כמרזב אף על גב דלא שליט בי' אוירא, דעל כקולמוס דכשר מפורש הטעם מידי דהוה אברזא דחביטא ועל כמרזב זהו הטעם מעשה דשפייא, ובניקב ונסתם דכשר רק לאחר סתימה משום דצריך להתחבר על ידי הדם שיוצא ויעלה ארוכה נמצא דאין הרפואה בידי אדם לבד רק בצירוף עזר החום וגידול הטבעי שיבא אחר מפעלות הרופא עי"ש) אבל מי יתן לנו אחריות על זה שיתרפא ואם לא יתרפא על בטח אם כן יהי' על הילד איסור דפצוע דקה או כר"ש דבידי אדם דפסול אף לבא בקהל, ואף שבלאו הכי אינו מוליד אף קודם הנתוח, מכל מקום כיון דבמסרס אחר מסרס חייב כבשבת קי"א ומשמע להדיא בשם דאף במסרס בידי אדם אחר סירוס דבידי שמים נמי חייב מדלא מוקי לי' בשם בגוונא דא, וכן מבואר להדי' ברמב"ן שם, ואם כן ממילא לענין פצוע דקה וכר"ש נמי אם נתהווה בידי אדם אף לאחר שהי' ביד"ש אסור לבא בקהל, ועי' דברי חיים ח"ב סימן ל"א שמבאר כן. ועי' בדברי החת"ס ח"ו סימן ס"ד ומהר"ם שיק סימן ט' ושניהם מתנבאים בסגנון אחד לפקפק מאד לרפאות על ידי שפופרת של כסף לתחוב מתחילת העטרה עד מקום נקב התחתון ועוד עמוק יותר באופן שמי רגלים יאחזו דרכם דרך הקנה ויצאו למעלה במקום הראוי ויסתם הנקב שלמטה, ומפקפקים דכיון דשביל מי רגלים בפ"ע ושבילי זרע בפ"ע וכבבכורות מ"ד, ב' נקבים יש באדם א' מוציא שכ"ז וא' שתן וביניהם כקליפת השום, וכתבו שא"א להאמין שיהי' אפשר להרופאים לעשות שביל רחב ומחיצה מפסקת שיהי' אחד משמש לשתן ואחד לשכבת זרע כאשר חברו היוצר תחילה וגם קשה להאמין אם יאמרו ששבילי הזרע לא נסתמו כלל רק של מי רגלים שהרי לא הי' עיניהם וידיהם שם בפנים, עי"ש בדבריהם - אם כן ממילא בנידון דידן כ"ז שאין לנו היתר ברור דמותר לנו להרשות להרופאים לעשות זאת אין לנו שום היתר לדחות המילה שזמנה כל יום. ועי' בחבה"ש סימן י"ב להגאון מטרנפול ודובב מישרים סימן ל"ד בשאלה אחת שנשאלה משניהם בא' שהי' לו נקב למעלה מעטרה מלמטה שלא כרגיל ומחמת שהי' קשה לו להשתין נעשה לו נתוח והרחיב לו הנקב בהיותו בן ד' שבועות אם מותר לבא בקהל ובדוחק גדול התיירו לו לבא בקהל - ודא בשכבר נעשה אבל לכתחילה בכדי שיוכל להוליד מי יימר לן דמותר.

ואני דברתי עם רופא ואמר לי ג"כ שכן הוא שכמעט כל משך האבר משותף לשניהם למי רגלים ושכבת זרע, ובאוה"פ שם מביא בשם החזון איש ג"כ שחקר כן מפי רופא מומחה ואף דעובדה דגמרא ע"ה ב' דאיסתתים גובתא דש"ז לא משמע הכי וגם לפע"ד קשה לי להבין דברי הגמרא שם ע"ו ע"א המטיל מים מב' מקומות כשר וכן בשו"ע, וכתב החזון איש שאמר לו רופא כי בספרי נתוח יש אריכות איזו צורות שבאברים הן קבועות ואיזו עלולות להיות משתנות בדורות או במדינות, וכעין המבואר לענין עינוניתא דורדא, ואפשר בדורות קדומים שביל זרע נמשך עד הסוף ביחידים או בכלם - ואם נאמר כך נפל כל החשש של החת"ס ומהר"ם שיק, דאך אפשר לרופאים לעשות מחיצה כמו חברו היוצר תחילה, בבירא - דבנידון דידן, וגם רוב פעמים, אף שהנקב מתחת לגיד אבל מסתמא כבר מקום זה של האבר כבר משותף לשניהם למי רגלים ולשכבת זרע, כי המחיצה היא רק סמוך לגוף, וסמוך לכיס של בצים כבר יוצאים שניהם מקנה אחד.

ה) והנה הד"ח ח"ב סימן ל"א האריך להוכיח דהא דאסרה תורה פצוע דקה וכרות שפכה לא מטעם שאינו מוליד רק גזה"כ וחולק על ס' כסא דהרסנא לבשמים ראש סימן ש"מ ועל בית אפרים סימן ב' וכן גם דעת חת"ס סימן י"ז דהגם לענין איסור להשחית כלי הזרע אסור אפי' מסרס אחר מסרס בשבת קי"א, וכמבואר בחדה"ר שם משום גזה"כ, אבל לענין איסור לבא בקהל, כתבו הם דאם הוא כבר אינו בר הולדה אינו בכלל פצוע דקה וכ"ש דבידי אדם, משום דבלאה"כ כבר אינו מוליד ביד"ש - וד"ח חולק עליהם ומביא ראיה מיבמות ע"ה ב' ודלמא הא דלא מני דורות משום דלא אסרה תורה דורות, אלמא דפצוע דקה נאסר רק מגזה"כ ולא מטעם שאינו מוליד.

ואני בער ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים שמשם ראיה להיפך - דהא הגמרא מקשה ממאי דפצוע דקה מאותו מקום אימא מראשו ומשני דלא מנה בו דורות ש"מ באותו מקום, והבנה הפשוטה דסק"ד דגמרא דפצוע דקה גם הדורות צריכין להיות אסור (ואפשר משום דסמוך ללא יבא ממזר) ואם כן אמאי לא מנה דורות ועכ"ח משום דאינו מוליד ולא שייך כלל דורות, ובירושלמי באמת קאי כן גם במסקנא וזה לשונו תדע לך שהוא כן שבכולן כתיב דורות חוץ מזה שאינו מוליד, רק

בבלי שלן מדחי ודילמא הא דלא מנה דורות דאיהו הוא דאסור וברי' כשר, הכוונה דלעולם אפשר פצוע דקה מראשו והא דלא מנה דורות דהא כיון דפצוע דקה מראשו שפיר שייך דורות משום דדורות כשר - ואם כן שקלא וטריא זו רק אם נימא דפצוע דקה מראשו דאז ודאי שייך דורות, אבל אליבא דאמת דפצוע דקה מאו"מ ס"ל להגמרא דהטעם משום דאינו מוליד וכסתיתמת הגמרא שם דמקשה וניקב אינו מוליד וכן מגובתא דש"ז דאיסתתים דפסול רק משום דשלא במקומה אינה מבשלא וכדדחיק הד"ח בעצמו ליישב דברי הגמרא בשם, ואף דלא דרשינן טעמא דקרא, חדא דאף זה אינו דבר ברור עי' שד"ח מער' ט' כרך א' מביא הרבה פוסקים כר"ש דדרשינן טעמא דקרא וציין למנ"ח תס"ד מצוה דעיהנ"ד דס"ל בדעת הרמב"ם כן, ועוד כמו בהאי דסנהדרין כ"א דר"י לא דריש טעמא דקרא ושאיני הכא דמפרש טעמא דקרא לא ירבה משום לא יסור והכ"נ דהא הגמרא מקשה ואימא מחוטמו ומשני מי כתיב בשפוך כרות שפכה כתיב מי שעל ידי כריתה שופך (וברש"י שם שותת) שלא על ידי כריתה אינו שופך אלא מקלח (עי' ברש"י מקלח יורה כחץ שותת אינו יורה כחץ) לאפוקי האי דאידי ואידי שופך הוא - ואם כן הוי כמפורש בקרא הטעם, כרות שפכה שבתחילה הי' מקלח (יורה כחץ) ונעשה שפכה (שותת ואינו יורה כחץ) ומבואר מטעם משום דנעשה לשפכה ואינו יורה כחץ, ובתחילה קודם לזה הי' מקלח יורה כחץ, לזה פסלה התורה - אם כן ממילא היכא דהוא מכבר אינו ראוי להוליד ביד"ש אינו חל עליו שם האיסור דפצוע דקה וכר"ש דבידי אדם, דאברי המשגל שלו כבר מתו, רק לענין חיוב מסרס גזה"כ, וכמבואר בחה"ר שבת שם וכו"ל. והד"ח בעצמו בח"א סימן י"א האריך שם לתרץ דברי הלבוש שכ' וזה לשונו וי"א שאע"פ שראוהו שמוליד אין להכשירו לבא בקהל ויש לחוש להחמיר באיסור תורה דאע"פ שמוליד בכלל לא יבא נתוק וכוות הוא עכ"ל הלבוש, ותמהו עליו דבש"ס דילן משמע דהכל תליא מילתא אם מוליד או לא - ומתרץ דזה הוי כמו טרפה ודאי אף על גב דקי"ל טרפה אינה חי' זה רק בס"ט אבל ודאי טרפה החיות אין מצילו מטרפה והכ"נ אם יש בפנינו פצוע דקה ודאי אע"פ שיזדמן שמוליד לא יצא מכלל פצוע דקה - אבל מסתמא הכלל דפצוע דקה וכר"ש פסול מטעם שאינו מוליד.

ו) ונבוא לתכלית דברינו - אם מותר לנו להרשות לרופאים לחתוך בבשרו באברו בכדי שיוכל להוליד, אפשר יעשה מזה פצוע דקה או כר"ש בידי אדם שיופסל. והנה אף אם נחליט כבית אפרים וסייעתי' דכיון דאינו ראוי מכבר להוליד שוב אינו נעשה פצוע דקה או כר"ש, מכל מקום הא זה ודאי דמסרס אחר מסרס חייב, אם כן אנו עושים איסור ליתן לסרסו, אי משום אמירה לעכו"ם, אי משום לפ"ע, דעכו"ם נמי מצווה על סירוס, עי' שו"ע ומפורשים סוסימן ה' - ואף דמבואר במנ"ח רצ"א דאף להפוסקים דעכו"ם מחוייבים גם כן על סירוס, אבל מסרס אחר מסרס פשיטא דלא, דלדידהו ליכא ריבוי' עי"ש, עכ"פ כיון דלישראל ודאי דאסור, אם כן יש איסור דאמירה לעכו"ם וכבשו"ע שם.

אכן לפענ"ד, דהמעין לשון הרמב"ם ושו"ע סימן ה' סע' י"א, אסור להפסיד אברי הזרע בין באדם וכו' וכן הלשון בחינוך רצ"א וזה לשונו וע"כ המפסיד כלי הזרע מראה בנפשו שהוא קץ במעשה הבורא, וכן בסמ"ג מצוה ק"כ אסור להפסיד וכו' אם כן דוקא דרך הפסד והשחתה אסור אבל בכדי לתקן מותר. דאף בשמות הקדושים אם מתקן ממש בשעת המחיקה מותר, כמבואר ביו"ד סימן רע"ו ס"א ובאו"ח סימן ל"ב סע' כ"ו דאם אותיות של השם נדבקים יכול להפרידם על ידי מחיקה קצת, אף דבתשו' מנחם עזרי' סימן ל"ו מובא בבית שלמה או"ח סימן כ"ב, דאף במקצת עובי השם אם גורר או מוחק יש איסור תורה משום ח"ש (ודעת הנוב"ת יו"ד סימן קס"ט במוחק קצת מעובי אותיות השם אינו רק דרבנן) אפה"כ כיון דבמחיקה זו מתקן השם מותר, וכן לענין נותץ אבן מביהמ"ק או ביהכ"נ, כיון דכלהו ילפו מלא תעשון כן, דוקא דרך השחתה אבל בכדי לתקן מותר, וכן לענין שבת דבעינן מלאכת מחשבת ומקלקל פטור, אבל סותר ע"מ לבנות חייב כבשבת ל"א ב', וכבר האריך בבית שלמה סימן כ"א בדברי ר"י אסכנדרני מובא בב"י יו"ד סימן רע"ו לענין למחוק השם ע"מ לתקן - אם כן ממילא בסירוס נמי אסור רק להפסיד, אבל לחתוך בכדי לתקן ליכא שום איסור דסירוס ומותר, אם כן ממילא לענין להיעשות פצוע דקה וכר"ש הלשון בחינוך מצוה תקנ"ט וזה לשונו שנמנע מי שנפסדו לו כלי משגל לבא בקהל וכו' מרשי המצוה להרחיק ממנו לבלתי הפסיד כלי הזרע וכו' משמע דרק דרך הפסד והשחתה אבל דרך תיקון מותר, ואף דבשבת קי"א דכוס של עקרין אסור משום סירוס אף שהיא לרפואה לירקונא, שאני הכא דמתקן בסרוס גופא וכמו במחיקה בשמות הקדושים דהתקון בהשמות גופא, ודוק.

וועד שומרי משמרת הברית